

Bevezetés a vallástudományba

OR-ZSE, judaisztika 1, 2021. tavasz

Biró Tamás

Első beadandó feladat: Magyarázatok a zsidó vallás valamely jelenségére

A feladat rövid összefoglalása: Egy Google Docs dokumentumban, amelyet e-mailben megosztok a hallgatókkal, felsoroltam a zsidó vallásnak egy sor „jelenségét”: *ros hasana, szukkot, peszah, kóserság, napi háromszori ima, gyászszokások, zsinagóga, Tanakh, minjen, haszidizmus* stb. A felsorolás egyszerre tartalmaz rítusokat, vallásjogi előírásokat, szent szövegeket, irányzatokat, intézményeket, és így tovább. A lista szabadon bővíthető bármely más vallási jelenséggel. Keressen egy szabadon választott jelenséghez (vagy jelenségkörhöz) különböző, minél különbözőbb magyarázatokat. Majd sorolja be ezeket a magyarázatokat valamely magyarázatkategóriába. A feladat megoldása során felfedezheti, hányféle szemszögből is lehet ugyanazt a jelenséget megközelíteni.

Válasszon egy jelenséget (jelenségkört): Minden szemináriumi dolgozat, szakdolgozat stb. első, és messze nem magától értetődő fázisa a témaválasztás. Érdekes is legyen a feladat, de meg is tudja azt a határidőn belül oldani. Ne legyen se túl szűk, se túl tág, se túl könnyű, se túl nehéz a téma.

Lépjen be a Google Docs táblázatba, és válasszon magának egy jelenséget, amelyet még nem választott senki. Írja be a jelenség mellé a második oszlopba saját nevét. A közösen kezelt táblázat célja az, hogy minden hallgató más és más jelenségen, jelenségkörön dolgozzék.

Előfordulhat, hogy elkezd dolgozni egy témán, de nem talál a témához elegendő anyagot. Ebben az esetben visszamehet a táblázathoz, és bármikor válthat egy másik (mások által még vagy már) nem választott témára. Sőt, ha egyik téma sem nyerte el a tetszését, választhat saját témát is, amelyet, kérem, írjon be a lista végére. Ebben az esetben viszont küldjön nekem is erről egy e-mailt.

A választott téma kidolgozása: A választott témához keressen minél több magyarázatot, értelmezést. Ha például a szombatot lezáró *havdala* szertartását választaná, többek között ilyen magyarázatokat vagy interpretációkat adhatna:

- *A talmudi korban rendelték el a rabbijaink* (történeti, émikus magyarázat és szóhasználat).
- *A késő-római korban alakult ki a korabeli zsidóság körében* (történeti, étikus magyarázat).
- *Elválasztja egymástól az Eliade-féle szent időt a profán időtől* (vallásfenomenológiai, étikus magyarázat).
- *A szombati extra lélektől búcsúzunk el* (misztikus, émikus magyarázat).
- *A különböző érzékszervekre egyszerre ható szertartás, amely közös élményben részesíti a családot* (egyrészt valláspszichológiai, másrészt funkcionalista, étikus magyarázat).

Keressen minél többféle magyarázatot, *minimum ötfélét*. Használja a **könyvtárat** és az **internetet** is. Hivatkozzon *legalább három különböző könyvre*. Törekedjen arra, hogy találjon mind émikus forrásokat (például vallásos zsidók tollából), mind étikus (valláskutatók által írt) szakirodalmat. Külön értékelem, ha saját gondolataival, fantáziájával is *kiegészíti* (de nem helyettesíti!) a szakirodalomban *talált és hivatkozott* magyarázatokat. Ebben az esetben tegye világossá, mi az, amit (émikus) forrásokban és (étikus) szakirodalomban olvasott, és mi az, ami a saját gondolata.

Segítség: nem baj, ha a különböző magyarázatok nem pontosan ugyanarra vonatkoznak. A *havdala* esetén például lehet, hogy találna egy szimbolikus magyarázatot a gyertyalángra, egy másik, misztikus értelmezést a fűszerre, és egy történeti magyarázatot a szombat esti időpontra.

Reflektáljon ezekre a magyarázatokra: Miután *objektív módon* bemutatta az egyes magyarázatokat, ettől a dolgozatban jól elkülönített formában *reflektáljon* is azokra. A talált (és kisebb arányban esetleg kitalált) magyarázatokat kategorizálja aszerint, hogy ezek *émikus* vagy *étikus* magyarázatok-e. Egy mondattal indokolja a besorolását. Ezen felül, amennyire módjában áll, a magyarázatokról írja le, azok milyen jellegűek. Például: A jelenség történeti kialakulására vonatkoznak? Vagy éppen a bibliai forrására? A társadalomban betöltött funkciójával magyarázzák a jelenséget? Vagy más kultúrából történő átvétellel? Netán valamilyen szimbolikus rendszerre vagy kabbalista gondolatra épülnek? Racionális, emocionális, vallásjogi jellegű, esetleg misztikus a magyarázat? A sor még hosszan folytatható. Órákon további lehetőségek is elhangzottak.

A magyarázatok besorolásához nézze meg, ki és milyen nézőpontból írta a könyvet, illetve ki vagy milyen szervezet tartja fenn a forrásként szolgáló weboldalt. Az *émikus-étikus* megkülönböztetés megértéséhez abból is kiindulhat, hogy vajon a szerző azonosul-e a zsidósággal: belső vagy külső nézőpontot használ-e, első vagy harmadik személyben ír-e róla.

A magyarázatok értékelési szempontjai, amelyek szerint megvizsgálhat egy-egy forrást:

- Vajon *étikus* vagy *émikus*-e a magyarázat?
- Mit tud a magyarázat forrásáról (a könyv, weboldal stb. szerzőjéről): milyen *céllal*, milyen *közönségnek* írt? Törekedett-e objektivitásra, *tudományos* megközelítésre? Avagy inkább *ismeretterjesztő* műről van szó? Misszionárius, *hitterjesztő* céllal? Esetleg *ellenséges* céllal?
- Érez-e akár pozitív, akár negatív *előítéletet* a forrásban?
- A vallás egy adott állapotára (például itt és most; ott és akkor), avagy annak időbeli változására reflektál-e? Tehát a magyarázat *szinkrón* jellegű vagy *diakrón* jellegű-e?
- *Történeti* jellegű-e (mikor alakult ki, milyen hatásra alakult ki, hogyan fejlődött)? *Pszichológiai* jellegű-e (a vallás mint az egyén lelki folyamataira ható jelenség)? *Szociológiai* jellegű-e (a vallás mint közösségi jelenség, például mint közösségteremtő erő)?
- Van-e egyéb észrevétele?

Kiindulásként javasolt irodalom (több kiadás is létezik):

- a. Donin, Hayim Halevy, *Zsidónak lenni...* (Interart Studio, 1991).
- b. Lau, I. M., *A zsidó élet törvényei* (Jerusalem: Machon Massoret Yeshivat Hayye Moshe, 1994).
- c. Oláh János, *Judaisztika* (Budapest: Bookmaker, 2005).

- d. De Vries, Simon Philip, *Zsidó rítusok és jelképek* (Talentum Kiadó, 2004).
- e. Komoróczy Géza (ed.), *A zsidó Budapest: Emlékek, szertartások, történelem*, 2 vols. (Hungaria Judaica; Budapest: Városháza, MTA Judaisztikai Kutatócsoport, 1995).

A válaszait írja le és adja be: A feladatot egy-két oldal terjedelemben, egész, kerek mondatokban dolgozza ki. Gondolatmenetét logikusan építse fel, bekezdésekbe, „fejezetekbe” rendezve azt. Ügyeljen a helyesírásra és a tördelésre is. Mind a papíralapú, mind az internetes forrásait tüntesse fel, például lábjegyzetekben és a feladat végén a bibliográfiában is. A hivatkozások formátuma (például pont vagy vessző választja-e el egymástól a szerzőt a mű címétől) bármely bevett bibliográfiai stílust követhet, de konzisztensnek kell lennie.

Időben kezdjen el dolgozni ezen a beadandó dolgozaton. Minél hamarabb olvassa el alaposan (és többször is) a feladatot, gondolja azt végig rendesen, és kezdjen el témát keresni. Ezt követően, a rendelkezésére álló két hét közül az **első héten** szánjon néhány órát arra, hogy intézményi könyvtár(ak)ban, otthoni könyvtárában és az interneten is kutakodik. Ne felejtse, lehetséges, hogy kevésbé szerencsés témát választott, csak kevés anyagot talál hozzá, és ekkor – még időben – témát kell váltania. Majd a rendelkezésére álló két hét közül **a második hét elején** kezdje el leírni a válaszait. Amint elkezdi leírni a válaszait, újabb és újabb kérdések fognak felmerülni, amelyek megoldására is időt kell hagynia. Röviden: **ne hagyja a feladat megoldását az utolsó pillanatra!**

Ügyeljen a nyelvhelyességre és az objektív tudományos stílusra. Ez a stílus nem feltétlenül száraz, de nem is beszéltnyelvi. Ne mondjon értékítéletet a különböző szokások és azok mindenféle értelmezése kapcsán, azonban mutasson rá az esetleges ellentmondásokra.

Kiegészítés 2021-ben: *A könyvtárhasználatra vonatkozó elvárások természetesen a járványhelyzet függvényében értendők. Online oktatás keretében a dolgozatot papíralapon nem kell beadni.*

Összefoglalva: bármilyen rövid is ez a „dolgozat”, kövesse az egyetemi tudományos stílus formai és tartalmi követelményeit. Kizárólag önálló munkát fogadok el, a plágium szigorú következményekkel jár.

*Megoldását e-mailben pdf-formátumban elküldve
és kinyomtatva, papíron is kérem, az április 6-i óra elejéig.*